

Sculpturized! **Mix your media>image_sound_video**

“Ik ga nooit vanuit mezelf naar musea. En toch vind ik het wel leuk om er naar toe te gaan. Ik vind het fijn als ik meer uitleg krijg over de kunstwerken. Sculpturized! is een goede, andere manier om het verhaal achter het beeld te laten zien.” (Isa, 16j.)

Het Middelheimmuseum, het openluchtmuseum voor beeldhouwkunst van de stad Antwerpen (België) heeft een mooi aanbod voor kinderen (5-12j). De combinatie van beelden en natuur is een ideaal gegeven. Al spelend leren kinderen heel wat over de vormtaal en de filosofie van de beelden. Voor jongeren (+12j) is er een goed uitgebouwde scholenwerking. Moeilijker is het om jongeren in hun vrije tijd voor een museumaanbod te engageren.

Is beeldende kunst wel een geschikte invalshoek voor jongeren?

In 2004 maakten we WoordenWoud, een literair parcours voor jongeren op een discman, waarbij teksten uit de hedendaagse jeugdliteratuur verbonden werden met beelden uit de museumcollectie (voetnoot: i.s.m. Villa Kakelbont/Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur www.villakakelbont.be). Graag wilden we in deze richting verder, liefst met nog meer aandacht voor de hedendaagse jongerencultuur.

In de Antwerpse kunsteducatieve organisatie Piazza dell'Arte vonden we onze geschikte partner. Zij werken al tien jaar met jongeren op een projectmatige basis, zowel in scholen als met jongeren in hun vrije tijd.

Zij hebben als projectpartner een grote deskundigheid in huis, zowel op technisch als op pedagogisch vlak. Piazza is ontstaan uit de overtuiging dat alle jongeren, ongeacht hun achtergrond, dezelfde kansen moeten krijgen om zich ten volle creatief te ontplooien. Zij trachten in de praktijk de drempelvrees, die bij veel jongeren leeft t.o.v. kunst, te verlagen door kunstbeleving naar hen toe te brengen, in scholen, jeugdcentra, culturele centra, musea, asielcentra, stadswijken of op jongerenfestivals en culturele manifestaties.

“Omdat kunst besmettelijk is en wij het aan iedereen willen doorgeven...”

Piazza organiseert mobiele, multidisciplinaire kunstprojecten voor jongeren. Zij komen met een volledig project of met enkele kunstateliers naar de jongeren toe op locatie, en laten hen gedurende meerdere dagen zélf experimenteren in verschillende disciplines. (in casu het Middelheimproject: elektronische muziek, video, fotografie, mixed media & grafische vormgeving).

Piazza werkt met alle jongeren, ongeacht hun achtergrond, vanaf 14 jaar. Zo hebben zij op tien jaar tijd zowel een sterke scholenwerking als een sterke projectwerking in de vrije tijd uitgebouwd, en streven zij ernaar om hun succesvolle museale werking nog meer uit te breiden. Een sterk voorbeeld hiervan is de samenwerking die zij opzetten met het Antwerpse Diamantmuseum bij de tentoonstelling ‘Bling Bling. De kroonjuwelen van de Hip Hop’ in 2007. (www.diamantmuseum.be). Zij werden hiervoor gehonoreerd met De Gouden Shot 2007 van CultuurNet Vlaanderen vzw die jaarlijks het beste cultuurmarketingproject bekroont (www.cultuurnet.be/node/2094).

Piazza heeft de voorbije 10 jaar met succes meer dan 200 kunstprojecten van één week op scholen georganiseerd. Die brede wervingsbasis kunnen we aanspreken om o.m. de meest geïnteresseerde jongeren ook kunstprojecten in de vrije tijd aan te bieden. Jongeren nemen daar aan deel, geheel op basis van persoonlijk engagement, dus buiten de gestructureerde context van de school.

Binnen de schoolstructuur worden jongeren al warm gemaakt voor de kunst in al haar vormen, worden drempels verlaagd en afgebroken, wat de toeleiding van geïnteresseerden naar vrijetijdsprojecten vergemakkelijkt.

Het spreekt voor zich dat je op die manier een continuering realiseert, waarbij vooral wordt ingezet op het aanbieden van inhoudelijke én technische kwaliteit, i.p.v. het bereiken van louter kwantitatieve doelstellingen.

Een sterk voorbeeld daarvan is 'stArt', de jaarlijkse afspraak van Piazza dell'Arte met jong creatief geweld op een unieke locatie in de stad Antwerpen, zoals leegstaande overheidsgebouwen, een voormalige kerk of toneelschool...

Het concept achter de 'stArt'-reeks is eenvoudig : Piazza biedt aan een beperkte groep jongeren in hun vrije tijd een intensief artistiek parcours aan met een krachtige mix van live disciplines en mixed media op haar breedst. Dit alles liefst op een buitengewoon inspirerende locatie die we met deze groep jongeren op een week tijd volledig inpalmen en naar hun hand zetten.

stArt was tijdens de Paasvakantie van 2009 aan haar vierde editie toe en het was een regelrecht succes, zowel qua deelname van een hoop geïnteresseerde, getalenteerde jongeren én de talrijke publieksopkomst, als op inhoudelijk vlak.

stArt 2009 bestond uit 5 dagen creatieve werking binnen 7 ateliers (Dans, Woord & Performance, Elektronische muziek, Fotografie, Grafische vormgeving, Mixed media & VJ'ing, Video) in de voormalige Studio Herman Teirlinck in het centrum van de stad Antwerpen waar rond één overkoepelend thema aan de slag werd gegaan. Tijdens deze editie gaven de deelnemers het kunstlabo - een soort experimentele 'speelruimte' volledig op maat van jongeren van nu, met tekst, muziek, performance en nieuwe media – de titel "Symbiose, of de perfectie van de kriekwal" mee.

Maar liefst 23 getalenteerde jonge Antwerpse wolven (tussen 15 en 20 jaar oud) gingen de uitdaging aan om hun interpretatie van een toch eerder abstract thema als 'symbiose' kunstzinnig te vertalen naar een multimediale totaalvoorstelling voor een live publiek. En dat vanuit het niets, from scratch, in hun vrije tijd, op slechts 5 dagen tijd, in een buitengewoon inspirerende locatie.

Het is door zulke intensieve vrijetijdsprojecten dat Piazza erin geslaagd is om –i.s.m. o.m. museale partners- een continuering te realiseren. Enerzijds wordt dit gerealiseerd via een aanbod van kwalitatieve projecten voor jongeren die effectief geïnteresseerd én gebeten zijn om zich verder creatief te ontwikkelen. Anderzijds wordt dit gerealiseerd via een deels gepromote, deels organisch aangegroeide instroom van geïnteresseerde jongeren.

En net daarin vinden we het mission statement en de basisfilosofie van Piazza duidelijk terug, om een hedendaags aanbod te creëren naar jongeren: zowel zij die nog nooit hebben geproefd van nieuwe media of beeldende kunst in de breedste zin maar wel enorm veel zin hebben maar er nooit de kans toe kregen, als zij die reeds passioneel gebeten zijn door bepaalde kunsten, maar er geen professionele én eigentijdse experimenteerruimte voor vinden. Piazza probeert bij te dragen aan dat beleid op stedelijk én Vlaams niveau, om mee te voorzien in de broodnodige experimenteerruimte en toonkansen voor jongeren.

“ Piazza geeft ook kansarme jongeren de kans om met kunst te experimenteren. Dat kansarme karakter mag je niet te letterlijk nemen. Het gaat meer om jongeren die niet onmiddellijk toegang krijgen tot de middelen om aan kunst te doen.” (Bert Roymans)

Overleg met Piazza en met andere Vlaamse musea die een jongerentraject hebben opgezet (o.a. Gentse Musea met Spotters (www.ladda.be) en het Antwerpse Diamantmuseum met het Bling Bling project www.diamantmuseum.be), leert dat jongeren het best projectmatig benaderd worden. Dat maakt het engagement overzichtelijker en haalbaar.

Daarom wilden we in het Middelheimmuseum ook projectmatig starten met een aanbod voor jongeren in hun vrije tijd. Zo hopen we geleidelijk aan een relatie op te kunnen bouwen met een groep geïnteresseerde jongeren, die op termijn via gerichte projecten of zelfs organisch zal kunnen blijven aangroeien.

Samen bedachten we Sculpturized! Mix your media.

We gingen uit van de leefwereld en de interesse van jongeren in ‘*nieuwe media*’ als vertrekpunt om hen warm te maken voor moderne en hedendaagse beeldhouwkunst. Sculpturized! is een project voor +16-jarigen waarbij beeldhouwkunst en mixed media met elkaar verbonden worden. De opzet was dat de kunstzinnige content die de jongeren zouden aanmaken op een digitale drager zou komen waarmee andere jongeren (en ook andere bezoekers) het beeldenpark zouden kunnen bezoeken. Op die manier zou het publiek de beelden kunnen beleven op een alternatieve manier, langs een digitale route in het park zelf, maar ditmaal door de ogen van jonge creatievelingen.

“Ik kom graag in het Middelheimmuseum om te wandelen en te schetsen en als ik op de museumsite de aankondiging van Sculpturized! zag vond ik het interessant om op een andere manier, dus met multimedia, met de beelden om te gaan.” (Caro, 21j)

Deze zomer was het dan eindelijk zo ver!!

Veertien beelden werden door achttien jongeren gedurende 10 dagen bekeken, herbekeken, betast, geïnterpreteerd en (digitaal) gemanipuleerd in de ateliers muziek, fotografie, video, multimedia en grafische vorming. Voor elk beeld, modern of hedendaags, figuratief of abstract, werd met veel zorg en liefde een verhaal gemaakt; een context gecreëerd. Een context die de beelden eer aan doet en die vast andere bezoekers zal inspireren als zij door het museum wandelen.

De jongeren grepen de kans om over de beelden na te denken, de natuur en de stralende zon en hun schitterende atelierbegeleiders stimuleerden hen om nog een stap verder te gaan in hun beleving van de kunstwerken; ze gingen er over filosoferen en een visie op beeld en beeldtaal ontwikkelen, waarbij ze erin slaagden op een heel natuurlijke en frisse manier een boeiende gelaagdheid in hun interpretaties te verwerken.

“Het leek mij een unieke kans om te kunnen werken met de fantastische kunstwerken die hier tentoongesteld staan én om daar dan een eigen interpretatie aan te kunnen geven.” (Ruven, 17j)

Het Zotte geweld van Rik Wouters werd nog zotter, nog heftiger, de Baadsters van Luciano Fabro werden échte nymphes (*volgens de jonge makers 'Vier jonge vrouwen baden samen met de klassieke marmeren schoonheden van Fabro'*), de jongeren stonden oog in oog met de Twee figuren voor Middelheim van Juan Munoz (*'Toen ik naar het werk keek, kreeg ik direct het gevoel dat ze ongelukkig leken en onvrijwillig vastzaten aan de bomen'*), het Zuilenpaviljoen van Charles Vandenhove kwam tot leven (*'De onduidelijke betekenis sprak ons aan om juist aan dit werk onze eigen betekenis te geven, een verhaal over het vreemde en de weg tussen en naar hemel en hel'*) en het werk van Per Kirkeby werd een plek zowel uit het heden als het verleden. Fenster van Isa Genzken was als een *'kijk op de wereld, daarom maakten wij er een TV van met beelden van de wereld en het leven op aarde'*. De 'minimale' weg van Carl André werd een catwalk én een muziekinstrument, de Eindeloze kronkel van Max Bill een skateramp én een muzikale knikkerbaan. Envelope van Tony Cragg werd een geluidstrack met de naam *'Envelope Wobble'* (*'Dit werk inspireerde ons tot het creëren van een dubstepnummer, alle geluiden zijn hier opgenomen m.b.v. hedendaagse opname-apparatuur, vorken & lepeltjes, én uiteraard het bronzen kunstwerk zelf. Geen voorgekauwde samples voor ons!'*) en Envelope inspireerde de jonge kunstenaars ook om het te gebruiken als een soort 'omhulsel' voor de veertien geïnterpreteerde werken uit het park: in een geanimeerd filmpje dat het hele project moet inleiden, fungeert het beeld als een grafisch icoon waaruit, via de openingen, verschillende werken zich 'ontpoppen'. Elk van deze werken zijn een experiment met uiteenlopende grafische 'tools' gaande van collage, tekeningen, typografieën, fotobewerkingen, illustraties tot bewegende videobeelden, allemaal resultaten van verregaande grafisch experimenten van de jongeren met hun beeldtaal, afgeleiden daarvan en beeldtaal in het algemeen...

De jongeren maakten een content die andere bezoekers zal aanzetten om zich open te stellen voor moderne en hedendaagse beeldhouwkunst.

Door de creaties en interpretaties van dit jonge geweld werd er ook voor ons, museummedewerkers, een nieuwe context gecreëerd. Eens je je laat meeslepen door deze 'multimediale' creaties zien de beelden er voor altijd anders uit!

Dit najaar werkten we (Middelheimmuseum, Piazza en een aantal jongeren) aan de postproductie van Sculpturized!

We werkten zowel naar een eindproduct op PDA's dat de bezoekers in het museum kunnen uitlenen, als naar de mogelijkheid om bezoekers op voorhand thuis de content te laten downloaden op hun eigen smartphone /i-Phone via het digitale platform Storynations. (www.storynations.com). Voor beide toepassingen is onze partner met het Limburgse bedrijf Navitell. (www.navitell.com).

Door deze beide opties willen we ons op een zeer breed (jongeren)publiek richten. De technische afwerking werd er wel niet door vereenvoudigd, we moesten rekening houden met twee verschillende soorten vereisten in de afwerking. De PDA die men in het museum kan huren is GPS gestuurd. De bezoeker wandelt volgens zijn eigen route langs de 14 beelden en krijgt het signaal dat er info voorhanden is, wat de tour wat speelser maakt. Bezoekers met een eigen i-Phone toetsen telkens het nummer in van één van de 14 beelden om de multimedia-info te verkrijgen; hun GPS-functie wordt dus (voorlopig) niet benut.

Vanaf 1 april 2010 is deze multimediale beeldentoeer een feit! Nadien volgt een fase van evaluatie en bijsturing. Uiteraard zullen de deelnemende jongeren én hun

vrienden, klasgenoten ook hierbij betrokken worden. In deze fase worden we ook bijgestaan door EDM (Expertisecentrum voor Digitale Media) van de Universiteit van Hasselt (project iDiscover) (www.idiscover.be).

Op dit moment (fase van postproductie) kunnen we nog geen balans opmaken en de meerwaarde van Sculpturized! als aanbod van het museum evalueren.

We merken wel dat de aanmaak van Sculpturized! een belangrijke meerwaarde was voor de deelnemende jongeren. De 4 leerstrategieën in de kunsteducatieve theorie van Jan De Braekeleer (bron: André Blondeel, Jan De Braekeleer, Lies Jacob, Peggy Saey, Tuur Devens, Marc Van Mechelen, Steve Maes, Bernard Leicher, Rik Declercq, Eric Raeves, Weg-wijzer, muzische vorming en basisonderwijs is een realisatie van Canon, Cultuurcel van het departement Onderwijs van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2004) – gebaseerd op de verschillende leerstijlen van Kolb- komen duidelijk aan bod gedurende het muzische *proces* van het project. De jongeren namen deel aan een *actieve werking*, doorliepen een creatief proces waarbij de kunstwerken het uitgangspunt waren voor de jongeren om al doende te ervaren via ateliers en actieve creatievormen. Daarnaast was er ook sprake van een *receptieve werking*: ze leerden al hun zintuigen te hanteren en te stimuleren bij de eigen kunstcreatie, tijdens het crossmediaal experimenteren in de verschillende kunstateliers; hierop volgde ook telkens een feedbackmoment met terugkoppeling naar de jonge creatievelingen, waarbij de Piazza-begeleiders hen uitdaagden om na te denken en hun eigen werk te beschouwen, waardoor deze *reflectieve werking* ook constant deel uitmaakte van het eigen creatieve proces; en de *productieve werking* van het project leidde er uiteraard toe dat het artistieke eindproduct geheel door de jongeren zelf vervaardigd was.

“Het verband tussen de idyllische natuur en de beelden en het hier creatief op inspelen om een harmonieus geheel te creëren is voor mij een belangrijke motivatie om deel te nemen aan Sculpturized!” (Justin, 17j)

Maar, de deelname had voor de jongeren ook een meerwaarde op persoonlijk vlak.

Het geven van inzicht en duiding lijkt noodzakelijk wil je de deelnemer na het volgen van het atelier in staat stellen het eigen leerproces in handen te nemen, los van de begeleider. De deelnemer moet inzicht krijgen in wat hij leert, in wat de eigen zwaktes en sterktes zijn en wat hem belemmert om iets te leren. (geïnspireerd op COX A., *begeleidersmap Piazza dell'Arte, mission statement van Piazza dell'Arte*, 2007.)

Om zoiets te leren heeft men feedback nodig. En niet enkel feedback van Piazza-begeleiders, maar ook van museummedewerkers, de conservator, vrienden, klasgenootjes, ouders, ...

De juiste feedback kan een enorme duw in de rug betekenen.

Via deze vorm van socialisering en communicatie leerden de jongeren zowel binnen hun peergroup als tegenover de begeleiders om hun eigen visie op persoonlijke en maatschappelijke ontwikkelingen beter te uiten en formuleren, waardoor ze een stap vooruit hebben gezet in hun weg naar evenwichtige, creatieve en verantwoordelijke volwassenen. Tijdens de 10-daagse werking merkten we dat hun zelfvertrouwen, hun zelfzekerheid, hun communicatievermogen en hun oplossingsgericht denken toenam

en dat ze vertrouwder werden met (beeld)taal en ook gestimuleerd werden om er ook een kritische houding tegenover aan te nemen.

Het is de behoefte van elk individu om zijn mogelijkheden, persoonlijkheid en verscheidenheid in intelligenties optimaal te ontwikkelen. Mensen die bezig zijn met hun zelfverwezenlijking streven onder andere naar totaliteit, volmaaktheid, rechtvaardigheid, levenswijsheid, eenvoud, schoonheid, goedheid, uniciteit, waarheid, eerlijkheid, enz. Belangrijk is hier wel dat je de meervoudige intelligenties in het oog houdt en respecteert.

Kunst en creativiteit zijn een middel om bij jongeren maatschappelijke en sociale vaardigheden verder te ontwikkelen. Jongeren worden gestimuleerd om hun kennis, gedrag en attitudes over henzelf en de maatschappij aan te scherpen.

De sociale en maatschappelijke relevantie van een dergelijke creatieve en educatieve stimulans is niet te onderschatten. Het sensibiliseren van een zo breed mogelijk maatschappelijk vlak is dan ook cruciaal. Door meer jongeren te laten genieten van zelfontplooiing en zelfactualisatie kan je op een meer accurate manier de vraag van de maatschappij en het bedrijfsleven beantwoorden om meer evenwichtige, creatieve en communicatieve burgers en medewerkers voort te brengen. (geïnspireerd op COX A., *begeleidersmap Piazza dell'Arte, mission statement van Piazza dell'Arte, 2007.*)

“Buiten werken en meer te weten komen over de beelden en samen in groep iets maken met multimedia vind ik heel interessant. En ook het feit dat al wat wij nu maken achteraf zal gebruikt worden door andere jongeren.” (Katrijn, 17j)

Ook voor beide organisatoren was Sculpturized! een meerwaarde.

We gaven de jongeren een kans om aan een actieve kunstbeleving te doen in een professionele context binnen de opdracht van laagdrempeligheid en gelijke kansen. Het was een project waaraan jongeren in hun vrije tijd aan deelnamen maar het eindproduct wordt ook een belangrijk educatief aanbod naar het onderwijs toe.

De jongeren dwongen het museum om creatief om te gaan met de kunstcollectie en het educatieve aanbod. Ze maakten een inventief eindproduct om de collectie te ontsluiten voor jongeren maar ook voor andere bezoekers. Sculpturized! zal zeker het cliché zal doorbreken van het verplichte schoolse museumbezoek.

We willen dan ook naar de museumsector een precedent scheppen en een lans breken voor meer museale samenwerkingsverbanden waarbij de actieve én creatieve invulling door jongeren centraal staat.

Toekomst

Na een grondige evaluatie van deze eerste versie van Sculpturized! (zowel kwantitatief als kwalitatief met een bevraging van een zo breed mogelijke groep gebruikers) in de tweede helft van 2010 willen we in 2011 de toer in eerste instantie graag uitbreiden met meer beelden uit de vaste collectie (er staan er 216 opgesteld en nu hebben we met 14 gewerkt! (eventueel linken met bestaande de bestaande audioguide-toer) en dus met meer content van jongeren. Daarnaast willen we de mogelijkheid van meer sociale interactie onderzoeken (spelelement) (mogelijkheid creëren om tijdens het bezoek te communiceren met andere gebruikers (samen werken, samen leren) en meer interactie met de omgeving creëren: als gebruiker de mogelijkheid krijgen om ook content toe te voegen door b.v. met eigen gsm foto's en filmpjes te maken.

Vanaf 2012 wil het Middelheimmuseum graag multimediale projecten voor jongeren opzetten bij tijdelijke expo's in het museum en bij expo's in de openbare ruimte (b.v. een digitale beeldentoer bij fietstocht).

Piazza wil in de nabije toekomst zijn museale werking verder uitbreiden- enerzijds om scholen, socioculturele verenigingen én jongeren uit de Antwerpse (aandachts)wijken te laten deelnemen aan gratis laagdrempelige, multimediale kunstprojecten die aansluiten bij de leefwereld van de jongeren zelf. Anderzijds om inhoudelijk te kunnen werken in de context van een museum, met het verhaal dat de museumcollectie vertelt, als een sterke partner binnen de beleidsdomeinen onderwijs en jeugd(cultuur).

Conclusie

Met Sculpturized! hebben Piazza en het Middelheimmuseum een vernieuwend multimediaal project opgezet dat beeldende kunst en multimedia met elkaar combineert en dat aansluit bij de leefwereld van hedendaagse 16-plussers. In Sculpturized! zijn de jongeren zowel de actoren als nieuwe museumbezoekers.

Door samen te werken met jongeren hebben beide organisaties via nieuwe methoden gewerkt naar een afwerkt resultaat: een minder rigide en een meer creatieve invulling door jongeren. Door de grote betrokkenheid van de deelnemende jongeren, de begeleiders en de coördinatoren uit beide organisaties leverde iedereen vanuit zijn eigenheid een persoonlijke bijdrage.

Deze samenwerking en expertise-uitwisseling is dan ook een meerwaarde voor beide partners: door samen te werken kan Piazza als kunstorganisatie inhoudelijk intensiever met beeldende kunst in een museumcontext werken en kan het Middelheimmuseum zijn kennis rond jongerencultuur en rond nieuw media uitbreiden. Van belang is niet alleen het proces van het creëren maar ook de meerwaarde van het eindproduct; een multimediatouer die deel zal blijven uitmaken van de toekomstige publiekswerking van het Middelheimmuseum met de blik op het onderwijs én ver daarbuiten, en die hopelijk ook andere musea zal inspireren in binnen- en buitenland.

Greet Stappaerts, hoofd publiekswerking Middelheimmuseum

Middelheimmuseum

Middelheimlaan 61 – B 2020 Antwerpen

Tel 0032/3 827 15 34 – 0032/3.828 13 50

Fax 0032/3 825 28 35

Greet.stappaerts@stad.antwerpen.be www.middelheimmuseum.be

Bart Rooms, projectcoördinator Piazza dell'Arte

Piazza dell'Arte

Mutsaardstraat 29 – B 2000 Antwerpen

Tel 0032/3 232 68 76

Fax 0032/3 232 57 80

boat@piazza.me www.piazza.me

<http://piazza.me/nl/content/sculpturized>

Artikel Sculpturized! Mix your media – Image, sound, video in

ICOM Education 21, Museum education and Adolescents, 2010, p. 37-44.